

Өзбекистан Республикасы
Халық билимлендириў министрлиги

Әжинияз атындағы

Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

2016-жыл «Саламат ана ҳәм бала жылы»на
бағышланған «Илим ҳәм тәлим-тәрбияның
әҳмийетли мәселелери» атамасындағы
Республикалық илимий теориялық
ҳәм әмелий конференция
МАТЕРИАЛЛАРЫ

2016 йил «Соғлом она ва бола йили»га
бағишланған «Фан ва таълим-тарбиянинг
долзарб масалалари» мавзусидаги
Республика илмий-назарий ва
амалий анжуман
МАТЕРИАЛЛАРИ

III бөлим

Нөкис - 2016

себя потребности в самообразовании. В этом достоинства индивидуальной формы организации учебной работы учащихся, в этом ее сильные стороны.

Литература:

1. Унт И.Э. Индивидуализация и дифференциация обучения. М., 1990.

BO`LAJAK O`QITUVCHILARDA KOMMUNIKATIV KO`NIKMALAR VA PEDAGOGIK MAHORATNI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI

D. Gaipov

Pedagogika va psixologiya mutaxassisligi magistri

O`zbekiston istiqlolning dastlabki kunlaridanoq, ana shu mutlaq haqiqatni o`z mustaqil taraqqiyoti yo`lining najoti, istiqboli, deb bildi. Jamiyat hayotining barcha jabhalaridagi ahvol, avvalo, milliy kamolotning o`zimizga xos va o`zimizga mos andozalari negizida amalga oshirila boshlangan tub islohiy yangilanishlarning samarasi, xalq ma`naviyati hamda tamaddun ma`rifatining tiklanishi, mavjud ma`rifiy an`analarimizning milliy zaminini yanada mustahkamlash, zamon talablari bilan yanada uyg`unlashtirish orqali sivilizatsiya dunyosining zamonaviy ilg`or usullari bilan vobasta holda, jahon andozalari hamda ko`nikmalari darajasida boyitilishi, fan va ta`lim rivoji bilan uzviy bog`liqligini teran his qilish, teran anglash faoliyatning bosh, hal qiluvchi maqsad-mohiyatiga aylandi.

Komil insonni tarbiyalaydigan o`qituvchining o`zida, avvalo, yetuk sifat, ma`rifiy madaniyat - mahorat hamda malakaviy ko`nikmalar teran shakllangan bo`lishi shart. Shakllanish oliy pedagogik ta`lim dargohlari talabalari - bo`ljak o`qituvchilarda malakali kommunikativ ko`nikmalar va yetarli pedagogik mahorat tarbiyasidan boshlanadi.

Pedagogik mahorat bu – ta`lim-tarbiya ishlarining barcha ko`rinishlarini optimallashtirish bo`yicha malakaviy ko`nikmalar, barkamol avlod, komil inson tarbiyasini har tomonlama takomillashtirish, jamiyatda ijtimoiy-ma`rifiy teran dunyoqarashni shakllantirish, mutaxassisning bo`ljak mehnat faoliyati uchun o`z qobiliyatini takomillashtirish usullari majmuidir.

O`qituvchining pedagogik mahorati, avvalo, zamonaviy pedagogik va psixologik bilimlarni taqozo etadi. O`qituvchi (bo`ljak o`qituvchi ham) shaxs tarbiyasi, barkamol shakllanishining umumiy qoidalarini, o`quvchilar xarakterini yaxshi bilishi, ularning ongi, shuuriga o`tiladigan darsning mazmunini chuqur singdirishi, har bir o`quvchi xarakteridagi kuchli, o`jiz yoxud salbiy tomonlarni ularning o`ziga aniq bildirishi lozim. Bular har qanday sub`ektivizmning, noxolislikning oldini oladi, o`quvchining to`g`ri tarbiyasiga, shubhasiz, ijobiy ta`sir qiladi.

Pedagogik mahoratga erishishning asosiy maqsadlaridan biri hisoblangan nutq madaniyati muammosiga, nutqni tashkil etuvchi so`zlarning mantiqiy uzviyligiga, muloqotga, kommunikativlikka psixologlar alohida e`tibor berishmoqda.

Psixologik tadqiqotlarning natijalari (B.G.Ananyev, V.I.Andreyeva, B.G.Afanasyev, A.A.Badalyev, M.T.Davletshin, A.A. L`ontyev, B.F.Lomov va boshqalar) pedagogik faoliyatni psixologik nuqtai nazardan tahlil qilish imkonini beradi, pedagoglar bilan ishlashda, ular bilan muloqotda kommunikatsiya va uning muhim komponentlari jarayonlarini metodik jihatdan ancha to`liq ifodalaydi.

Malakali pedagogik muomala, muloqot haqida gapirganda o`qituvchi bilan o`quvchilar o`rtasidagi o`zaro munosabatda turli xil psixologik usullar va kommunikativ ko`nikmalarning o`zaro uzviy uyg`unlashuvi haqida mushohada yuritish mumkin.

Ахборот берishda, suhbatdoshni tushunishda, o`qituvchining nutqiga, gap-so`ziga munosabatda, pedagogik ta`sir ko`rsatishda, kommunikativ ko`nikma yordamida o`zaro muomalada aniq samaraga erishishda yuqoridagi psixologik usullar va ko`nikmalar mazmundorlik kasb etadi.

Bo`lajak o`qituvchilar uchun ta`lim-tarbiyaviy jarayonni tashkil qilish, kommunikativ ko`nikmalarni hamda ulardan kelib chiquvchi pedagogik mahoratni egallash, pedagogik mahoratning kommunikativ jihatlarini uzluksiz va samarali ishlab chiqish vazifalarini hal etish, oqibat-natijada kommunikativ ko`nikmalarni shakllantirish hamda takomillashtirishning pedagogik yaxlit tizimini yaratishdan iboratdir.

Demak, bo`lajak o`qituvchilarda kommunikativ ko`nikmalarni, pedagogik mahoratni shakllantirishning samarali pedagogik tizimini yaratish muammosi o`quvchiga pedagogik jihatdan samarali ta`sir ko`rsatishga safarbar kommunikativ ko`nikmalarning asosiy doirasi – ko`lamini aniqlagan taqdirdagina o`zining muvaffaqiyatli echimini topadi.

ШАРҚ МУТАФАККИРЛАРИ ОИЛА ВА ОИЛАДА ЁШЛАРНИ ҒОЯВИЙ-СИЁСИЙ МАДАНИЯТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ҲАҚИДА

Д.Давронова

Абу Райхон Беруний номидаги Тошкент давлат техника университети

Жамиятимизда демократик ислохотларни ривожлантиришга иктисодий, сиёсий, маънавий-ахлоқий ва ҳар томонлама етук баркамол шахсларни тарбиялашда оила, оилада олиб борилаётган тарбия муҳим аҳамият касб этади.

Оила-эр хотинлик иттифоқига, қариндошлик алоқаларига, умумий хўжалик юритадиган эр ва хотин, ота-оналар ва болалар, ака-ука ва опа- сингиллар ва бошқа қариндошлар ўртасидаги муносабатларга асосланадиган кичик ижтимоий гуруҳ, жамиятнинг асосий ячейкасиدير. Оиланинг ҳаёти моддий ва маънавий жараёнлар билан характерланади. Оила шакллари ва функциялари мавжуд ижтимоий муносабатлар характериға, шунингдек жамиятнинг маданий тараққиёти даражасига боғлиқ. Айни вақтда оила жамият тараққиётиға ҳам кучли таъсир ўтказади, ёш авлодни тарбиялаш, маънавий-ахлоқий, ғоявий-сиёсий маданиятини шакллантириш, эстетик камолотиға таъсир кўрсатиш оиланинг муҳим вазибаларидан бири ҳисобланади. Шарқда қадимдан оила муқаддас Ватан саналган. Унинг мустаҳкамлигини дарз кетишиға йўл қўйилмаган. Бутун жаҳонға машҳур бўлган Имом Бухорий, Ат-Термизий, Ғаззолий, Абу Наср Фаробий, Беруний, Ал-Хоразми, Алишер Навоий, Жомий, Ибн Сино, Юсуф Хос Хожиб, Аҳмад Яссавий, Улуғбек, Алишер Навоий, Аҳмад Дониш, Абдулла Авлоний асарларида оила, оилада бола тарбияси бош ғоя сифатида ўрганилган. Шунини алоҳида таъкидлаш жоизки, Шарқда яратилган қатор ноёб асарлар ёшларни маънавий етук, ахлоқан пок, ғоявий-сиёсий жихатдан баркамол, инсонпарварлик, Ватанға садоқат руҳида тарбиялашға асосий мезон, панднома қўлланма сифатида хизмат қилиб келган. Шунинг учун ҳам авлодларимиз ўз наслларини умумбашарий туйғулар, ўлмас Шарқ фалсафаси хазинаси, ўтмиш аждодларимизни нодир меросларини ўрганиб, тилимизни, динимизни, қадриятларимиз ва урф одатларимиз, анъана ва маросимларимизни ёш авлодға етказиб келганлар. Чунки ҳар бир ота-онанинг муқаддас вазибаси, ҳаётининг мазмун маъноси руҳан соғлом, маънан бақувват ва оқил доно фарзандларни ўстириш, инсонпарварлик, ватанпарварлик, меҳнатсеварлик, оиласиға, халқиға, авлодиға садоқат руҳида камол топтиришдан иборатдир.

Жумашева Г., Артикова Н. Танкидий тафаккурни ривожлантириш асослари.....	83
Сапарбаева Г. Umumiy o`rta ta`lim maktab o`quvchilarida chidamlilikni rivojlantirish.....	84
Григорьева М.И. Индивидуальная форма организации работы на уроке в школе.....	85
Gaipov D. Bo`lajak o`qituvchilarda kommunikativ ko`nikmalar va pedagogik mahoratni shakllantirish muammolari.....	86
Давронова Д. Шарқ мутафаккирлари оила ва оилада ёшларни ғоявий-сиёсий маданиятини шакллантириш ҳақида.....	87
Dosbaeva D. Ta`lim jarayonida talaba-yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashning mazmuni.....	89
Ешмуратов М.С. Ёшларнинг ижодий ва интеллектуал салоҳиятини оширишда илмий-интеллектуал клубларнинг аҳамияти.....	90
Бекмуратов Ж. Жүклемени бөлистириў технологиясы.....	93
Мырзамуратов Ж.Ж., Мамутов П.Ж. Жисмоний тарбия жараёнларида соғломлаштириш тадбирлари.....	94
Жумабаева М., Григорьева М.И. Мнемотехника как эффективный прием работы на уроках русского языка.....	96
Мырзамбетова З., Аекеева Г. Методика работы со слабоуспевающими учениками.....	97
Юсупова И.И., Джумобоева Я.Э. Бола тарбияси шакилланишида ижтимоий-психологик мухитнинг аҳамияти.....	98
Избосарова З. Соғлом бола комиллигини таъминлашда оиланинг ўрни.....	100
Йўлдошева Ф.М. Оила – тарбия маскани.....	102
Казаков А.Р. Ўқувчиларни жисмоний тарбиялашда ўзбек халқ миллий ўйинларидан фойдаланишнинг педагогик имкониятлари.....	103
Казаков А.Р. Бошлангич синф ўқувчилари жисмоний тарбия дарсларида миллий ўйинлардан фойдаланишнинг муҳим омиллари.....	105
Казаков А.Р., Утепбергенов Г. Жисмоний тарбия амалиётида таълим услублари.....	107
Kurmanov A. Maktab o`quvchilariga kasblar haqida ma`lumot berish va ular bilan olib boriladigan individual ishlar.....	108
Бектурсынова Л.Х. Тарбия – шахсни шакллантирувчи жараён.....	110
Аманбаев М., Орынбетов Н., Алламурастов К. Париж нышаны.....	111
Аманбаев М., Шамуратова Т., Шамшетдинова Н. Қара ўйдин қурылысы ҳам безеклеринде миллийлигимиздин сәўлелениўи.....	113
Менлимуратова З., Аскарлова М., Зияуатдинов М. Этилен қатары углеводородлар темасын оқытыўда «зиг-заг» усылынан пайдаланыў.....	115
Пазылова М., Саъдуллаева М. Болажақ оқытыўшыларда кәсиплик-мәдений қатнасларды қәлиплестириў мәселелери.....	117
Қурбаниязов М. Оқыўшыларды кәсипке бағдарлаўда педагогикалық билимлер.....	118
Сабирова М., Байниязова Г., Ильясова З. Заманағөй тәлим технологиялары тийкарында бәркәмал әўладты тәрбиялаў.....	120
Матекеев С. Таълим жараёнини фаоллаштиришга йўналтирилган интерфаол методлардан фойдаланиш мезонлари.....	121